

Стужук С. В.
*Старший викладач кафедри українознавства,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна
stuzhuk@mnaui.edu.ua*

БОРОТЬБА БІЛЬШОВИСТСЬКОЇ ПРЕСИ З РЕЛІГІЙНИМИ СПІЛЬНОТАМИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ У 1920-Х РОКАХ

Аналізується проблематика висвітлення питань боротьби з релігією на сторінках більшовитської преси 20-х років ХХ століття.

Ключові слова: періодична преса, ідеологічний вплив, державна релігія.

На початку 1920-х років, як і сьогодні періодична преса займає одне з центральних місць у державній пропагандистській політиці, надає особливої актуальності вивченню різних сторінок її політико-ідеологічного впливу на історичний розвиток суспільства. Метою даної роботи є вивчення газетних публікацій періоду раннього тоталітаризму, спрямованих на боротьбу з релігійними християнськими і мусульманськими організаціями та встановленням атеїзму в якості державної політики в культурно-громадській сфері.

Після остаточної перемоги більшовиків у громадянській війні ними був узятий курс на утвердження у країні атеїзму, як державної релігії. Важливим ідеологічним і організаційним чинником в цьому процесі вони бачили радянську журналістику. Виконуючи установки РКП (б) вона брала активну участь у затвердженні авторитарних принципів управління державою, наступу на права віруючих і боротьбу з християнами і мусульманами країни.

22 серпня 1920 «Комуніст» на першій сторінці розміщує статтю з промовистою назвою «Контрреволюція і попи». Відповідним був і текст передмови: «Коли республіка в небезпеці, коли потрібно кожен паровоз, попи закликають до повалення сатанинської влади». Республіка Врангеля на фронті і попи в тилу ... Наш фронт буде проходити через Врангеля і церковників. Не може бути ніякої пощади зрадникам робітничо-селянського

класу. Церковники хотіли отримати фронт? Вони його отримали. Переможна колісниця Червоної армії пройде через всіх ... » [1].

У листопаді 1920 року газета «Комуніст» в статті «Кінець церковникам на Україні» не бачить ніяких перспектив подальшої діяльності церкви. Відзначається: «Церковники виявили повну неспроможність в питанні придбання популярності в робітничо-селянському середовищі ... Агонія попів закінчилася їх співпрацею з Денікіним і остаточної зрадою інтересів робітничо-селянського класу ...» [2].

Уже в середині 1920 радянська преса Півдня України рапортувала, що: «Ліквідовано паразитичні класи, знищено експлуатацію. Разом з цим є залишки капіталістичних забобонів у свідомості людей. Серед них релігійні забобони грають велику роль».

2 вересня 1920 році, стаття видання «Більшовик» «Попи і контрреволюція» докладно пояснює, як «попи стали на злочинний шлях контрреволюції». Автори відзначають, що виступаючи проти продовольчої розкладки і політики більшовицької партії в сфері конфіскації церковного майна для допомоги голодуючим і потребам пролетаріату і селянства, церковники стають на сторону ворогів Радянської влади – куркулів, поміщиків, білогвардійщини відстоюючи принцип «Росія ще не готова до соціалістичних перетворень в такому обсязі» [3].

Відзначимо, що регіональна більшовицька преса Півдня України, зокрема «Червоний Миколаїв» протягом другої половини 1920-х років висвітлюючи взаємини радянської держави і церкви активно просувала тезу, що соціалістичне будівництво в країні, перемога індустріалізації і колективізації, ліквідація неписьменності і широке розгортання культурно-просвітницької роботи – все це в сукупності значно звузило базу для релігійних забобонів і викликало значне зростання атеїзму серед робітничо-селянського середовища.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що з перших днів свого приходу до влади більшовицька партія взяла курс на побудову авторитарного

суспільства, не передбачало місця для вільного виявлення громадянами своїх релігійних настроїв і функціонування будь-яких релігійних установ. Вищевказані публікації підтверджують факт прямої залежності офіційної преси від партійної політики, активно встановлювала монопольне право на владу і засоби масової інформації, застосовуючи різні прийоми партійного впливу в пресі на релігійних представників.

Список використаних джерел:

1. Контрреволюция и попы // «Коммунист». 1920. 22 августа.
2. Конец церковникам в Украине // «Коммунист». 1920. 11 ноября.
3. Церковь та контрреволюція // «Більшовик». 1920. 2 вересня.

S. Stuzhuk. Fighting the Bolshevik Press with the religious communities of the south of Ukraine in 1920s.

Summary

The analysis of the issues of combating religion in the pages of the Bolshevik press of the 20-ies of the twentieth century is analyzed.

Key words: periodical press, ideological influence, state religion.